

Batăr de-i muri de dor
Nu ț-oai călca prin ocol,
Fi-ț-a, mamă, ție dor.
FLORINA DELIA IAGHER
cls. a VI-a
De la Emilia Crăciun, Șurdești, 2005

3408

Tu mireasă, după tine
N-am văzut plângând pe nime,
Da' după mirele tău
Plânge iarba de pe tău
Și inima dintr-o fată
C-o rămas nemăritată.
FLORINA DELIA IAGHER
cls. a VI-a
De la Veronica Puț, Șurdești, 2005

3409

Trecem podul nisipos
Cu mirele cel frumos,
Trecem podul de oiagă
Cu mireasa noastră dragă.
FLORINA DELIA IAGHER
cls. a VI-a
De la Veronica Puț, Șurdești, 2005

3410

Miresucă, struț de flori,
Ia-ți gândul de la feciori
Și ț-i-l pune la bărbat
Că cu el te-ai cununat.
FLORINA DELIA IAGHER
cls. a VI-a
De la Veronica Puț, Șurdești, 2005

3411

Soacră mare, ieși în prag
Să vedem cine ț-i-i drag:
De ț-i-i dragă mireasa
Hai, sărută-i gurița,
Dacă ț-i-i drag mirele
Hai, sărută-i buzele.
FLORINA DELIA IAGHER
cls. a VI-a
De la Veronica Puț, Șurdești, 2005

3412

Bucură-te, soacră mare,
Că-ți aducem noră tare,
Noră tare, de-ajutor,
Să te-mblătea de cuptor
Și de vatră câteodată
Când îi fi mai supărată.
FLORINA DELIA IAGHER
cls. a VI-a
De la Veronica Puț, Șurdești, 2005

3413

Miresucă, miresucă,
Până-amu-ai durnit pe țol,

Felician Săteanu: Coconi din Berbești la Târgul cepelor, Asuaj, 2004.

Colecția VIORICA NAGHIU și ADELA NAGHIU

Obiceiurile Anului Nou în Asuaju de Jos

Anul Nou sau Crăciunul cel mic cum se mai numește în satele din Codru, este o sărbătoare bogată în datini, obiceiuri și credințe, ca și pe întreg teritoriul locuit de români și este un fel de prelungire a Crăciunului. În seara de Anul Nou exista obiceiul *de a se îmbrăca țigani*, de a se masca. Se maschează femeii, copiii, bărbații, fete, chiar și oameni mai în vârstă, dar în special tinerii. Colindatul celor "îmbrăcați" se făcea tot în grupuri, dar cât mai eterogen constituite și din diferite părți ale satului ca să fie mai greu de recunoscut. În zilele noastre obiceiul este mult simplificat și deritualizat, rezumându-se doar la simpla deghizare a tinerilor în "țigani", care colindă pe la casele oamenilor și au grijă să nu fie recunoscuți. Unii, mai inventivi, se maschează cu multă fantezie. În trecut aveau obrăzare confecționate din piei de oaie, care se păstrau de la un an la altul, iar azi poartă măști din comerț. Cei ce se "îmbracă" sau "se fac țigani", folosesc o costumație adecvată pentru a reprezenta masca respectivă. Se îmbracă moș, babe, doctori, ceatarâși, grupuri de nuntași cu mire și mireasă, popă, vrăjitori etc. Se colindă fie în grupuri mai mari, fie chiar o singură persoană sau două. Când intrau în casă încercau să reproducă prin gesturi, mimică, costumul pe care-l reprezintă într-o formă comică, dorind să strânească veselie. Cu cât ținea mai mult timp reprezentarea scenică, cu atât era mai mare veselia. Cei îmbrăcați purtau și coșerci, ori straiță și primeau, în glumă, ca să fie și mai mare veselia, o nucă, un măr, un coc, o piroșcă, un cârnăcior etc. Chiar dacă nu erau recunoscuți cu toții de gazdă, în final se descopereau, erau serviți cu prăjituri, cu țuică sau cu vin, iar la plecarea din casă se făceau urări pentru anul care vine. Scopul acestui obicei este să strânească veselia, buna dispoziție și să facă urări de sănătate, de belșug și de rodire. Bătrânii spun că "nu-i slobod să hie nime mâniaș, hiretic și supărat în seara și ziua de Anul Nou, c-apoi așe a hi tăt anu"

Pe ce pică iepurele când îl pușcă
vânătorul?

(Pe blana)

(De la Maria Sabo, 72 ani, Asuaju de Jos, 1989). Feciorii sau fetele care colindau pe la "drăguțul" sau "drăguța" lor, nu se descopereau, erau siguri că sunt recunoscuți și simulau ghicitul în palmă, prilej pentru a-și exprima sentimentele și de a-i preciza orânda. Se "îmbrăcau" și fete, care erau curioase să vadă ce se întâmplă pe la casele feciorilor, dar mai mult se îmbrăcau băieții. Toți cei care se îmbrăcau, încercau să fie acasă înainte de miezul nopții "ca să nu-i prindă Anul Nou pe drum, c-apoi ori hi călători tât anu" (De la Otilia Nemeș, 66 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Actualmente acest obicei este bine conservat și nu a dispărut datorită faptului că a luat forma unor rituri de inițiere, acesta fiind, ca și colindatul, o modalitate de pețit și de bună dispoziție.

Între manifestările tradiționale practicate în seara de Anul Nou este și confecționarea *pețitorilor de paie*, care se pun mai ales la cei care au depășit vârsta căsătoriei. Pețitorii de paie erau un fel de manechin, care aveau formă de bărbat, dacă se puneau la față și invers. Astăzi obiceiul a dispărut aproape cu totul.

În ajun de Anul Nou, feciorii din sat se grupau și se adunau la casa unuia dintre ei și stabileau la cine vor pune pețitor, apoi îi confecționau cu multă fantezie. Chiar și unii tineri căsătoriți mai făceau pețitori. Pentru fiecare pețitor se făcea câte o scrisoare, care era satirică, sau se făceau chiar propuneri de căsătorie, în glumă sau, câteodată, și în serios. În timpul nopții și în mare secret, pețitorii se puneau mai ales la cei tineri, care au depășit vârsta însurătorii și măritatului, la cei "rămași". Pețitorii se puneau undeva foarte sus ca să fie mai greu de luat și numai în pomi fructiferi ca să-i facă atenți că în anul care vine trebuie să-și întemeieze o familie. Se încerca să se pună foarte sus și să fie cât mai greu de luat, sau chiar să nu se poată lua, în așa fel ca dimineța să fie văzuți de cât mai multă lume. Acești pețitori stârneau o mare veselie în prima zi a Anului Nou.

Cei cu fete și feciori de însurat și măritat se sculau în bună dimineată, să vadă dacă n-au pețitor și să-i ia jos ca să nu-i vadă vecinii sau lumea care trecea pe drum. Pețitorii de paie care nu erau observați sau nu puteau fi luați stârneau cea mai mare veselie.

Un alt obicei al feciorilor din seara de Anul Nou, astăzi dispărut, consta în inversarea și *schimbarea porților* de la șură sau de la drum, a carelor, a grapelor, a săniilor etc. Băieții le duceau la distanțe mari, ori le puneau într-un loc greu accesibil ca să nu poată fi luate. Unii băieți urcau aceste unelte din gospodărie pe șură sau pe fârciturile de fân, ori inversau aceste obiecte de la casa unei fete cu cele de la casa unui băiat. Spun bătrânii că în dimineța Anului Nou era o veselie generală în sat. Unii se căzneau să ia pețitorii jos, alții mergeau la celălalt capăt de sat după porți, alții încercau să-și coboare carul de pe șură etc.

Când era cazul că doi tineri nu erau lăsați de părinți să se căsătorească, se urmărea inversarea porților, a carelor, a altor unelte – ca să fie nevoiți părinții să acționeze împreună. În Asuaj acest obicei stârnea veselie, bună dispoziție și-i determina pe părinții fetelor să se gândească că au fată de măritat și trebuie să înstrăineze odată cu ea și unele unelte necesare gospodăriei.

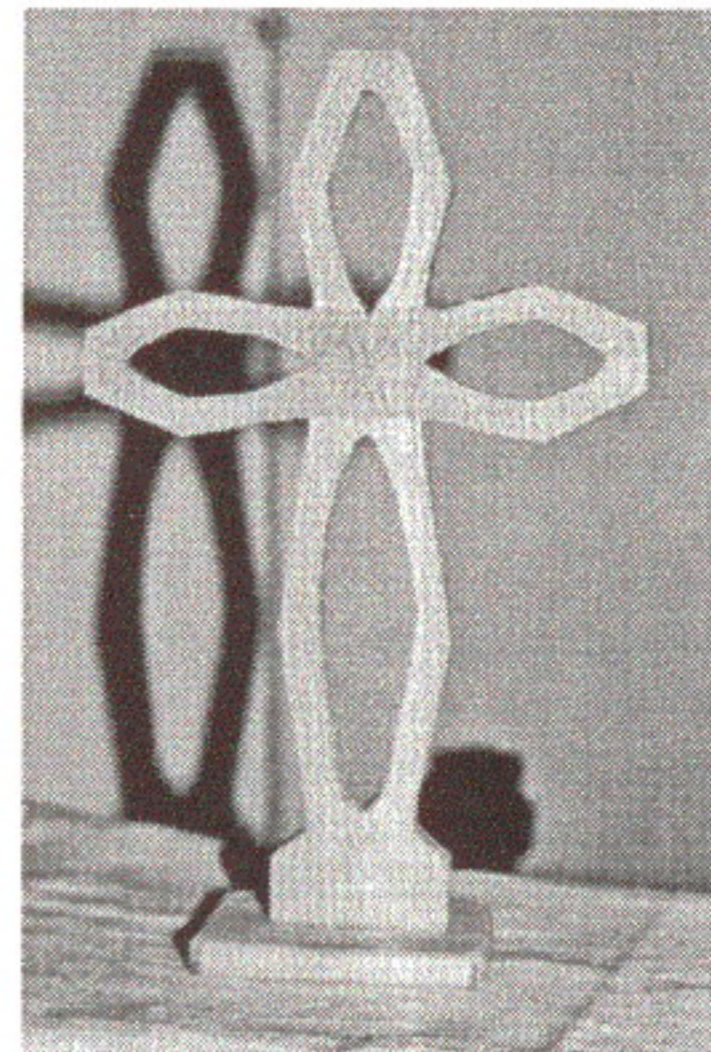
Mutatul porților în noaptea de Anul Nou este un obicei simbolic care se adresează mai mult părinților. Cei care se ocupă de porți ori de pețitori lucrează în secret ca să nu se știe, cât mai repede ca să poată fi văzuți în alte locuri din sat și să nu fie bănuți.

În noaptea de Anul Nou, la miezul nopții, un grup de tineri se *urcau în turnul bisericii și trăgeau clopotele*. După fiecare zece clopote, strigau în cor, ca să se audă peste tot satul: Anul Nou fericit! Când se

Te-ai sculat mai târziu,
Da' de-amu-i durni pe brață,
Ti-i scula mai dimineată:
Nu știi, patu-așterne-li-i,
Ori de lacrimi șterge-li-i.

FLORINA DELIA IAGHER,
cls. a VI-a

De la Veronica Puț, Șurdești, 2005

Colecția DUMITRU RUSU

Orații de nuntă din Cufoaia

Culese între anii 1956-1970 de la Valeria Belu, 34 ani, Vasile Belu, 50 ani, Maria Cosma, 62 ani, Ioan Latiș, 45 ani, Zamfira Latiș, 32 ani, Pavel Petrehuș, 35 ani, Alexandru Tulici, 26 ani. Notăm *S. M.* pentru starostele mirelui și *S. m.* pentru starostele miresei.

3414

Cerutul miresei

S. M.

Cinstiți oaspeți,
Cinstiți meseni,
Vă rugăm puțin din gură
încetați

Și puținele cuvinte s-ascultați,
Să ne înțelegem
Unii cu alții
Ca și frații!

Cinstite staroste,
Noi am auzit o veste:
Că în curțile aieste
Este o floare mohorâtă
De ochi pământeste iubită!
Al nostru tânăr Crăișor,
Plin de pară și de dor,
A judecat cu sfat
S-o ducă pe o cale lungă,
S-o sădească
Înt-o grădină-mpărătească.
Pentru aceea ne-au ales pe noi,

Cum trece iepurele dealul?

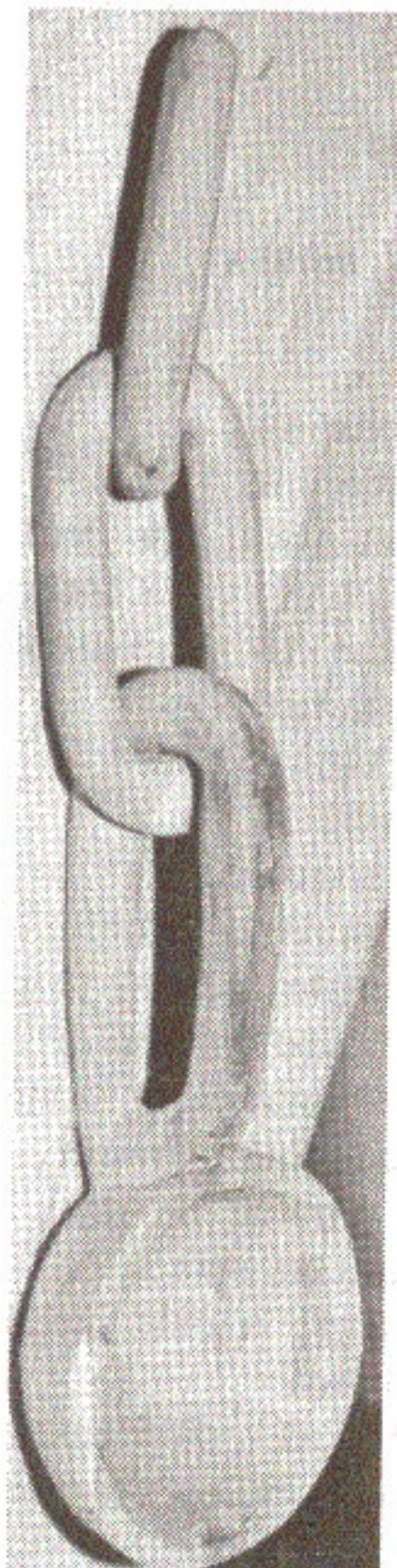
(MS)

Pe aceștia vro doi,
Cei din fire mai cuminte
Și ne-au dat drumul 'nainte
Că ce dorim
Să dobândim.
Datu-ne-au și niște sape de arjint
S-o scoatem din pământ,
S-o săpăm cu rădăcină,
S-o ducem la Împăratul în
grădină:

Acolo să crească,
Să înflorească,
Mulți ani să trăiască!
Acum mneavoastră
Floricea să ne-o daț
Și de-ai să mergem ne lăsați!

S. m.
Frunză verde de durzău
Iată-mă că vin și eu!
Frunză verde de cicoare -
Cu mireasa ca o floare.
(aduce mireasa cea mică)

S. M.
Noi și asta o primim
Și frumos vă mulțumim,
Dar alta poftim:
Mai mărișoară,
Să vie pe-ale ei picioare,
De s-a 'tâmpla
Și ne-om îmbăta
Și om ptica
Să ne poată scula!

trăgeau clopotele, tot satul ieșea afară, cu mic cu mare, ca să răspundă la cei urcați în turnul bisericii. Uneori, la miezul nopții, se adunau toți vecinii de pe o uliță ca să strige împreună.

În dimineața Anului, bătrânii dădeau la animale *colacul făcut de Crăciun* și ținut pe fânul de pe masă.

Dacă erau *pomii cu bură* se spunea că vor fi rodiți (De la Anișca Soponar, 74 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Sărbătoarea Anului Nou era un prilej pentru *vrăji și farmece* de-ale fetelor, prin care ele căutau să-și anticipeze destinul vieții de familie:

"În noaptea de Anul Nou, dacă fata, dezbrăcată, *încunjură casa* de nouă ori, călare pe mătură și pe cociorvă, când intră în casă își vede orânda, ori o visează noaptea" (De la Viorica Șandor, 69 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Practicile fetelor de Anul Nou erau numeroase. Mergeau la *cotețele de porci* și loveau cu piciorul. La a câtea lovitură grohotea porcul, peste atâția ani se va mărita:

"Hui, amu,

Hui de-adoarea,

Hui, păste doi ai,

Hui păste ai"

(De la Rozalia Nemeș, 76 ani

Asuaju de Jos, 1989).

Fetele mai *numărau parii din gard* de la nouă în jos. Când ajungea fata cu numărul la 1, lega parul cu un jolj. Dacă parul era mai gros și cioturos, bărbatul îi va fi gazdă, dacă parul e strâmb soțul va fi hâd și îndoit, dacă parul va fi subțire și luciu, soțul va fi frumos și sărac. Dimineața fetele alergau să vadă parul (De la Milica Iluț, 65 ani, Asuaju de Jos, 1989).

De asemenea, fetele *împodobeau fântâna* cu băniță, bărbânoc sau crengi de verdeață și, dezbrăcate *încunjurau fântâna* de nouă ori, "apoi se uitau în fântână și își vedeau orânda, ori o visau noaptea" (De la Iuliana Bob, 6) ani, Leontina Tomșe, 62 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Obiceiuri de Bobotează

Boboteaza încheia șirul sărbătorilor de iarnă și sfârșitul colindatului. În perioada dintre Crăciun și Bobotează se "*omineau*" și *tinerii căsătoriți*, colindând pe rând la fiecare.

Colacul de Crăciun trebuie ținut pe masă până la Bobotează.

În ajun de Bobotează umblă *popa cu crucea*, iar, înaintea lui, mergeau copiii cu *chiraleisa*, strigând:

"Chiraleisa, leisa,
Grâu de primăvară

Și-n coș și-n cămară"

(De la Istina Sabău, 55 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Îndeplineau, astfel, un rit de fertilitate.

Fetele umblau *să fure busuioc* din struțul popii, dar să nu fie văzute. În noaptea de Bobotează îl puneau în sân.

În timpul zilei *ajunau* și nu mâncau decât "o turtă făcută din 8 linguri de făină și una de sare, coaptă pe ciurul sobei și făcută cu nouă degete, iar noaptea visau orânda" (De la Viorica Șandor, 69 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Bătrânii spun că "nu-i bine să arunci gozu din casă până nu trece popa. Dacă-l arunci imediat ce iese popa din casă, arunci tăte relele și nu-i ave purici tăt anu" (De la Livia Gât, 62 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Practicile făcute de fete argumentează faptul că pentru omul din popor căsătoria era dat să se întâmple absolut și necondiționat, menită fiind să asigure perpetuarea spiței de neam, dar ea asigura totodată echilibrul biologic al populației. Din sânul noilor familii se ridicau noi brațe de muncă, noi gospodari, care asigurau schimbul viitor al categoriilor de vârstă înaintată.

Numeroase sărbători populare din perioada următoare interesează îndeosebi activitatea gospodărească a femeilor și, înainte de toate, torsul și țesutul: "când cântă *ciuciubeiul* trebe să hie gata de tors că, dacă nu, vine *Torcemogu* și le aprinde fuioarele" (De la Livia Gât, 62 ani, Asuaju de Jos, 1989).

La 2 februarie sau *ziua cu lumina*, se spune "că trece *hulpea pe ghiată*. Dacă trece, s-a găta iute iarna, de nu poate trece și nu-i înghețat, iarna va hi lungă" (De la Victor Nemeș, 55 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Când face omul o casă
Primul cui unde-l bate meșterul?

(dno uj)